

УДК 37.06+378.013

Ван Лу

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА ФЕНОМЕНУ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ У ФАХОВІЙ ПРОЕКЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті актуалізовано проблему формування художньо-естетичного світосприйняття майбутніх учителів музичного мистецтва. Представлено сутність і компонентну структуру досліджуваного феномену в проекції їхньої фахової підготовки. Зокрема визначено світоглядну установку як компонент, що охоплює комплекс уявлень, ціннісних орієнтирів, мотивів та інтенцій особистості; художньо-перцептивний компонент, що охоплює вміння сприймати матеріальні та смислові аспекти художнього тексту, здатність до емоційно-експресивного сприйняття дійсності, відображеного в ньому; художньо-діяльнісний компонент, що об'єднує репрезентативні, інтерпретаційні, виконавські вміння, здатність до вираження власного розуміння музичного тексту в аспекті світоглядних орієнтирів; методично-педагогічний компонент, що поєднує спрямованість майбутніх учителів музичного мистецтва до опанування системою цілісних уявлень про майбутню професійну діяльність, оволодіння методикою та технологіями мистецької освіти, сприяє формуванню підготовленості до самостійного науково-методичного пошуку та творчої активності.

Ключові слова: *художньо-естетичне світосприйняття, художня свідомість особистості, художня перцепція, художня діяльність, художньо-естетичний досвід, майбутні вчителі музичного мистецтва.*

Постановка проблеми. У сучасній світовій культурі вже є усталеною тенденція до міжнаціональної толерантності, можливої інтеграції, створення єдиного світового культурного простору, відповідного принципам гуманізму, людиноцентризму, рівноправності та цінності етнічних і національних культур.

У цьому ракурсі, актуальною стає проблема поширення загально значимих світоглядних установок, активного, гуманістично спрямованого, творчого світосприйняття.

Майбутні вчителі музичного мистецтва як представники освітньої та культурно-просвітницької сфери повинні, по-перше, розуміти визначну роль мистецтва й мистецької освіти в процесах збереження, створення та трансформації світоглядних тенденцій сучасності; по-друге, осмислювати саме себе як вагому частку сучасного суспільства, як своєрідний «ланцюжок» між

минулими й майбутніми поколіннями; по-третє, усвідомлювати власну роль і можливості в процесах формування світоглядних орієнтирів молоді генерції.

Саме тому підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування художньо-естетичного світосприйняття школярів постає як важливе завдання сучасної педагогіки вищої школи. Із цим завданням пов'язано вирішення актуальних питань оснащення майбутніх фахівців методичним забезпеченням та інструментарієм щодо формування усвідомленої, гуманістично-спрямованої, толерантної особистості з активною світоглядною позицією та прагненням до самореалізації.

Аналіз актуальних досліджень. Нагальні питання сьогодення визначають спрямованість вищої мистецької освіти на вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів до формування багатоаспектного, полімодального, синестетичного, художньо-естетичного сприйняття та розуміння дійсності учнів.

Сучасні науковці досліджують процес формування художньо-естетичного світосприйняття через окремі атрибутивні та процесуальні складники художнього світогляду. Такими загальними складниками зазвичай визначають: *художнє мислення* (І. Зязюн, Н. Миропольська, О. Отич, О. Полатайко, І. Пясковський та ін.), *художньо-естетичне сприйняття* (В. Бутенко, Т. Левчук, І. Паласевич, М. Чепіль та ін.), *художньо-естетичну (творчо-виконавську) діяльність та художньо-естетичний досвід* (О. Олексюк, Г. Падалка, О. Павлова, Цзяо Ін, О. Шевнюк), *художню картину світу* (А. Демченко, В. Медушевський, О. Реброва, І. Романюк, З. Хитра);

У науково-довідковій літературі *світогляд трактується* як «усталена система поглядів та ставлень людини до того, що відбувається в навколишньому світі» [4]; як форма суспільної свідомості, через яку людина «сприймає, осмислює й оцінює навколишню дійсність, визначає та сприймає своє місце і призначення в ньому» [1]; як систематизована сукупність життєвих позицій людини, її переконань, принципів пізнання й діяльності, ціннісних орієнтації та ідеалів [9].

Результатом огляду наукових джерел є компілятивне визначення «світогляду» як інтегративної цілісної системи узагальнених поглядів на світ і місце в ньому людини, які мають вплив на формування знань, цінностей, переконань людини. Єдність інтелектуального та почуттєво-емоційного компонентів детермінує ціннісний і спонукальний характер світогляду. Світоглядні знання-переконання складають основу «життєвої програми» особистості.

Підґрунтям художнього світогляду та художньо-естетичного світосприйняття зазвичай визнають художньо-естетичну свідомість (В. Житков, І. Олесіна, Л. Петрова, К. Соколов), художню ментальність (Є. Гончарова, О. Олексюк, Е. Таршис), художньо-ментальну сферу особистості (О. Реброва).

Дотичними означеній проблематиці є також поняття: *художньо-естетична інформація* (Г. Локарева, О. Глазиріна), *художньо-естетичний текст, художньо-естетичні знак, символ, код, смисл та значення*.

Велика кількість досліджень присвячена гуманістично-світоглядним основам формування особистості майбутніх педагогів. Орієнтуюча функція світогляду в професійному становленні викладачів мистецьких дисциплін представлена в працях І. Беха., В. Орлова, А. Ростовського, О. Рудницької, М. Смекал. Науковцями наголошується провідна роль усвідомленого сприйняття й цілісного пізнання мистецтва у формуванні світоглядних позицій і установок особистості. У руслі зазначеної концепції представлені дослідження методологічних проблем мистецтвознавства (Ю. Афанасьєв, В. Біблер, А. Зись, М. Каган, Л. Столович, В. Тасалов, І. Тен); психології художнього сприйняття (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонтєв, С. Раппопорт, П. Якобсон); теорії формування художньої культури (Е. Абдулін, Л. Рапацькая, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Щолокова); теоретично-методичні положення фахової підготовки майбутнього вчителя музики (О. Полатайко, О. Реброва, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Шевнюк, О. Щолокова та ін.).

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що попри існуючі на сьогоднішній день наукові дослідження з питань фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва поняття підготовленості до формування художньо-естетичного світосприйняття особистості є недостатньо вивченим. Для наукової рефлексії цього поняття та його екстраполяції стосовно підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва важливим є уточнення сутності феномену художньо-естетичного світосприйняття, та визначення його компонентної структури. Остання дозволяє ґрунтовніше підійти до вибору методологічних підходів, педагогічних принципів і умов підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування художньо-естетичного світосприйняття у школярів.

Мета статті полягає у визначенні узагальнених і ґрунтовних компонентів феномену художньо-естетичного світосприйняття як фахової якості майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, сприйняття оточуючої дійсності відбувається крізь призму внутрішнього світу людини. Значною мірою розвиненість світосприйняття особистості визначається її ерудицією та духовністю. Саме тому ми розглядаємо процес поширення кругозору й тезаурусу як впливовий фактор формування світогляду.

На думку О. Ребрової, «...у світі, який пізнає людина, спресовано накопичений загальнолюдський досвід, він зафіксований у словах-символах, кодах культури, у предметах побуту, віруваннях, у понятійній мові науки, в її термінах, категоріях» [5]. Квінтесенцію культурної спадщини людства безумовно є художня культура. Адже, у творах мистецтва сфокусована увага на загальнолюдських цінностях, художньо-образних емоційно-естетичних «формантах» епохи. Мистецтво крізь призму ціннісного ставлення особливими засобами віддзеркалює конкретні явища буття, красу чи потворність навколишнього середовища та людських відносин. Через пізнання творів мистецтва виховується вибірковість ставлення, диференціація оцінювання, відбувається поступове «окультурення особистості, кристалізація в її

ціннісному ставленні більш якісних орієнтирів» [3]. Отже, мистецтво, яке має значний вплив і високий потенціал у формуванні висококультурної, обізнаної та усвідомленої особистості, може стати провідним шляхом для вирішення освітянською спільнотою проблеми формування світосприйняття особистості та взагалі світоглядних орієнтирів сучасного суспільства.

Світосприйняття ми розуміємо як загальне бачення картини світу та ставлення до неї, що детермінує динаміку сприйняття й усвідомлення світу як універсуму (як цілого).

Поняття *художньо-естетичне світосприйняття* ми трактуємо як ціннісно-сміслові сприйняття дійсності скрізь призму естетичних категорій і художньої мови мистецтва. Основою для художньо-естетичного світосприйняття є здатність реципієнта до цілісного художньо-образного, естетико-поетичного бачення світу, тонкого відчуття гармонії, краси оточуючого середовища, творчого вираження власних почуттів у художньо-виконавській діяльності.

На думку вчених, художньо-естетичне світосприйняття людини визначається її художньою свідомістю, художньо-ментальною сферою та світоглядною установкою. Цілком слушно, що для світосприйняття, як і для будь-якого перцептивного процесу, властиві такі риси, як: аконстантність, суб'єктивність, залежність від певних особистісних якостей реципієнта. Науковці зауважують, що суттєвими для перцептивного процесу є такі фактори: по-перше, неможливість зупинення, диференціювання та чіткого фіксування моменту сприйняття окремих елементів певного об'єкту, адже, процес сприймання – це цілісний, постійно рухомий і необмежено змінюваний потік почуттів і думок (Л. Венгер, Н. Волков); по-друге, суттєво те, що емоційно-інтелектуальні реакції на будь-які подразники, у тому числі й на художній текст, є суто індивідуальними (Дж. Гібсон, Т. Ліппс); по-третє, будь-який художній твір – це унікальна художня форма, з притаманними лише їй індивідуальними змістовністю та виразністю (О. Мелік-Пашаєв, Б. Неменський та ін.). Усе зазначене серйозно ускладнює педагогічний вплив (як вплив зовнішній, сторонній) на процес формування світосприйняття особистості.

Якщо розглядати художньо-естетичне світосприйняття як певний вид людської діяльності, то цілком слушним є звернення до теорії Д. Узнадзе про опосередкованість будь-якої діяльності людини наявністю в неї певної внутрішньої установки. За визначенням науковця, установка – це «... характеристика особистості, зазвичай несвідома, яка визначає загальний напрям психічної діяльності індивіда» [7]. Згідно з цією науковою концепцією, жодна діяльність не виникає з «пустого місця», адже, характерною рисою людської діяльності є те, що вона виникає на основі готовності до певної форми реагування, на основі установок. Останнім належить роль того первинного, що передує всім психічним процесам. Із цією характеристикою Д. Узнадзе пов'язує відображення людиною дійсності, а саме: сприйняття реальних і уявних образів, тенденції до їх ідентифікації, інтерпретації, когнітивного та емоційно-чуттєвого реагування.

Отже, нами визначено *світоглядну установку* як компонент художньо-естетичного світосприйняття, що охоплює комплекс уявлень, ціннісних орієнтирів, мотивів та інтенцій особистості. Світоглядна установка цілеспрямована на забезпечення цілісного сприйняття навколишнього світу особистістю, усвідомлення сенсу людського буття та свого місця в ньому, сприяє виявленню власних життєвих позицій, формуванню широкого спектру поглядів, готовності до сприйняття «іншого». На нашу думку, світогляд інтегрує спонукально-пізнавальну, ціннісно-естетичну та творчодіяльнісну установки. У цьому аспекті світоглядна установка є тим впливовим фактором, який спрямовує та фокусує увагу індивідууму до активного осмисленого й почуттєвого сприйняття. Ця спрямованість насамперед визначається наявністю певної мотивації до діяльності.

Мотивація у психології трактується як «психодинамічна регулятивна система особистості, що організовує діяльність із реалізації певного мотиву»; *мотив* визначається як «окрема мотиваційна зміна, яка виконує в цій системі спонукальну, спрямовуючу функцію» [2]. Т. Левченко, досліджуючи мотиваційну основу свідомості особистості, визначає мотив як рушійну силу будь-якої діяльності людини. Вчена зауважує, що детермінантами мотиваційної ієрархії є соціальні відносини особистості та її ціннісно-аксіологічне світосприйняття оточуючого середовища. На думку дослідниці, мотиваційні процеси відбуваються у двох напрямках екстринсивному та інтринсивному. Екстринсивні мотиви (Extrinsic motivation) спрямовують діяльність людини на укріплення й розширення контактів із зовнішнім світом, соціумом, що детермінує її готовність до нових контактів, до придбання нового досвіду. Інтринсивні мотиви (Intrinsic motivation) мають більш поглиблений характер, пов'язаний із вищими потребами, інтересами, життєвим смыслом [там само]. Екстринсивно-інтринсивна мотивація суттєво впливає на процес формування свідомості особистості та особливості її світосприйняття.

Науковці зазначають, що в освітньому процесі установка виконує організаційно-регулюючу функцію (О. Асмолов, О. Рудницька, В. Медушевський, Є. Назайкінський). Адже, завдяки своїй спрямованості до константності та стабільності, установка забезпечує стійкий, послідовний, цілеспрямований характер педагогічної діяльності, допомагає зосередити увагу, виокремити ключові елементи, спрямувати освітній процес у конкретному напрямі, дозволяє викладачеві діяти послідовно, планомірно, згідно з поставленою метою.

Цілком зрозуміло, що здатність сприймати красу та гармонію світу є природною людською якістю. Але вдосконалення, поглиблення й поширення горизонту художньо-перцептивного сприйняття та естетично-аксіологічного ставлення до світу йдеться через усвідомлення загальнолюдських смислів і цінностей, що містяться в художніх текстах, через збагачення художньо-перцептивного досвіду спілкування з творами мистецтва. У дослідженнях О. Рудницької зазначено, що художньо-осмислене сприймання музичного

твору, як цілеспрямована діяльність із розпізнавання й усвідомлення значень, закодованих художньою мовою музичного мистецтва, потребує певного налаштування, установки на досягнення цієї особливої форми художнього відображення дійсності [6]. У наукових колах існує думка, що розуміння художньо-цінного в тексті зумовлено не стільки самим текстом, скільки духовним потенціалом реципієнта, його здатністю «розпалити» в собі схвилювання й безмежну чуттєвість. З цього погляду насолода силою, багатством, широтою, інтенсивністю свого внутрішнього життя, до якого заохочує художній твір і є головним результатом художнього сприйняття.

Вірогідно, що у творах мистецтва відбивається світосприйняття автора, світовідчуття сучасної йому епохи, відображаються особливості національної культури країни. Завдяки специфічним особливостям індивідуального стилю творця в художньому тексті творчо створюється певний образ світу, моделюється художній образ сучасного героя. Отже, усвідомлення загальнолюдських цінностей і смислів особистістю йдеться за умови активного сприйняття смислів художніх текстів, за умови творчого емпатійного проникнення, «вживляння» в текст, усвідомлення та присвоєння нових почуттів і поглядів.

Таким чином, ми виокремлюємо *художньо-перцептивний компонент художньо-естетичного світосприйняття*, що охоплює вміння емоційно-чуттєвого опрацювання мовних знаків і засобів виразності художнього тексту – сприйняття матеріальних властивостей та внутрішніх характеристик художнього тексту, закладених автором чи виконавцем у зміст; інтуїтивне розуміння їх значень і емпатійне осягнення художнього образу твору.

У науці *перцепція* трактується як сприйняття матеріальних властивостей художнього тексту та його внутрішніх характеристик, закладених автором чи виконавцем у зміст (власних намірів, думок, здібностей, емоцій, установок тощо). Філософи визначають перцепцію як особливий вид внутрішньої діяльності, спрямованої на процес категоризації, у ході якої людина класифікує одержані сенсорні сигнали для забезпечення зворотнього зв'язку із зовнішнім предметом. У психології *сприйняття* – це перший і обов'язковий етап будь-якого пізнавального процесу. В мистецькій педагогіці цей феномен відзначають найважливішим внутрішнім рушієм самого існування, історичного розвитку та соціально-значущого впливу мистецтва [6].

Таким чином, перцептивні вміння ми трактуємо як умотивовані дії реципієнта, що спрямовані на сприйняття мовних знаків і засобів виразності художнього тексту, з метою реконструювання та репрезентації змістовних смислів. Під час такої роботи в реципієнта створюються уявлення про формальне вираження мистецького творіння, емоційно-чуттєві характеристики його форми, про світоглядні, ціннісні орієнтації суспільства та самобутність культури, які передано автором через змістовні смисли твору.

На наш погляд, перцептивний компонент, як комплекс методичних розробок, забезпечує розвиток навичок освоєння текстів та ґрунтується на суб'єктивному досвіді, знаннях, уявленнях особистості. Очікуваним

результатом процесу вдосконалення перцептивних навичок ми визначаємо вдосконалення сприйнятливості реципієнта до художніх засобів виразності, піднесення рівню його емоційної чуйності, естетичної культури.

У попередніх статтях ми вказували на те, що художньо-творче емоційно-чуттєве ставлення людини до навколишнього світу значно тісніше пов'язане не з поняттями, а з образами, адже, останні завжди наповнюються особистісними смислами [3]. Досвід активного творчого спілкування з твором мистецтва, немовби «перезавантажує» свідомість реципієнта, особливо якщо артефакт належить до культурних традицій минулих часів або інших країн. Розширюючи горизонт розуміння авторської світоглядної позиції та специфіки культурних традицій іншої країни, активне сприйняття сприяє більш усвідомленій рефлексії людиною власної особистості та своєї ролі в сучасному суспільстві.

Сприймання дійсності крізь призму художньої форми твору мистецтва досліджується науковцями в контексті формування емоційно-естетичної активності реципієнта, зокрема художньо-виконавської активності. У наукових дослідженнях акцентується значення установки на художньо-осмислене сприймання та вираження значень і смислів музичного твору в ході формування навичок виконавсько-інтерпретаційної діяльності. Виконавсько-інтерпретаційна діяльність розглядається нами як одна з форм вираження світосприйняття. Відповідно до чого така діяльність має певну функціональну спрямованість, а саме: налаштовує, цілеспрямовує, регулює та впорядковує світосприйняття й художньо-естетичні вподобання виконавця відповідно до заданого орієнтиру (в якості останнього можуть виступати стильові інваріанти інтерпретаційної форми).

Лінь Хуацінь, досліджуючи проблему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, визначає фортепіанно-виконавську діяльність як можливість існування й функціонування художньої ментальності, а формування власного індивідуального стилю виконання як самовираження на основі особистісного ментального досвіду. На думку дослідниці, «розпредметити» музичне «багатство» суспільства та зробити його особистісним надбанням може лише суб'єкт інтерпретаційної діяльності зі сформованим ментальним досвідом [8].

Поняттю художня ментальність у проекції на мистецьку педагогіку присвячено праці О. Ребрової. Під час наукових розробок учена вводить до наукового обігу поняття «художньо-ментальна сфера особистості». Екстраполяція феномену в галузь фахової підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва дозволяє дослідниці окреслити специфічні властивості майбутніх викладачів мистецтва, а саме: «цілеспрямовану налаштованість на використання комплексу мистецтв; художню інтегрованість образного мислення; синестезійну спрямованість сприйняття та асоціативність педагогічної інтерпретації образу в педагогічній діяльності» [5]. О. Реброва визначає відповідну цим модусам особистісну якість учителя мистецтва – поліхудожню орієнтацію, яка «забезпечує більш яскраву художньо-образу,

композиційну виконавську діяльність» [там само]. Г. Богін, С. Лисенко, Є. Пахомова досліджують можливості вдосконалення процесів сприймання, усвідомлення та експлікації смислів художнього тексту засобами синестезії. Науковці акцентують увагу на синестезійних (полімодальних) властивостях музично-художньої свідомості, підкреслюють синестетичну природу художнього сприйняття та його спрямованість на поглиблене розуміння смислів конкретного художнього тексту.

На нашу думку, саме поліхудожня орієнтація особистості висвітлює сутність художньо-естетичної діяльності як самовираження, заснованого на здатності, готовності та підсвідомої спрямованості особистості сприймати, осмислювати, оцінювати світ через досвід спілкування з мистецтвом.

Отже, важливим складником художньо-естетичного світосприйняття ми визначаємо *художньо-діяльнісний компонент*, що об'єднує репрезентативні, інтерпретаційні, виконавські вміння, здатність до вираження власного розуміння музичного твору в аспекті світоглядних орієнтирів.

У психології діяльність – це:

- зовнішня (фізична) і внутрішня (психічна) активність людини, яка регулюється усвідомлюваною метою;

- специфічний вид активності людини, спрямований на пізнання та творче перетворення будь-яких явищ навколишнього середовища, включаючи себе й умови свого існування [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Діяльність людини має свої характеристики, до яких, зазвичай, відносять: мотив, мету та засоби дій.

С. Смирнов, вивчаючи діяльність, акцентує увагу на понятті «цілісний образ світу» на основі якого й генеруються пізнавальні процеси. Учений відзначає, що першим аспектом соціальної природи образу світу є його генетичний аспект – зародження й розвиток образу світу у свідомості людини, які відбуваються під час її діяльності й комунікації з оточуючим середовищем.

Для нас представляє інтерес той аспект художньо-виконавської діяльності, який висвічує специфіку людської діяльності у її зв'язку з культурою. Глибше зрозуміти сутність людського буття через ракурс самореалізації особистості, її практичних навичок щодо створення особистісних і суспільних зв'язків і відносин на духовному та матеріальному рівнях допомагає праксеологія – вчення про діяльність. Відповідно до основних положень праксеології, багатовекторність людської діяльності характеризує її як універсальну форму ставлення людини до світу, соціуму, інших людей і до себе, як засіб забезпечення будь-яких потреб особистості й суспільства.

Виокремлення художньо-діялісного компоненту акцентує важливість підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виконавсько-інтерпретаційної діяльності. Адже, серед науковців уже є

усталеною думка, що «виконавська інтерпретація вчителя музичного мистецтва зумовлює глибокий естетичний вплив на учнів, викликає в них певні емоції, формує музичний смак і збагачує досвід художнього світосприйняття» [8].

Для компетентного вчителя музичного мистецтва, здатного до адекватного сприйняття й осмислення реалій сьогодення та подальшої трансформації цієї інформації в навчальний матеріал, украй необхідні навички залучення учнів до цілеспрямованого сприйняття, адекватного декодування й ідентифікації інформації закладеної в художньому творі, вміння розкривати його смисли відповідно до власних світоглядних установок.

Майбутні фахівці мають не тільки вистудіювати теоретичні знання про мистецтво, а й оволодіти методичним інструментарієм формування художньо-естетичного сприйняття учнів, засвоїти принципи організації педагогічного процесу, опанувати технології прилучення (спрямовування) учнів до практичного застосування набутих навичок, удосконалення вмінь вираження (вербально, або мовою музичного мистецтва) особистісно-реконструйованих смислів художнього твору. Саме під час освітнього процесу долається дистанція між накопиченим суспільством досвідом у галузі мистецької освіти (у тому числі й музичної освіти) та «конкретними формами його індивідуально-творчого сприймання, між рівнем розвиненості інтерпретаційних здібностей особистості й самозапереченням і подоланням межі цього розвитку» [8].

Основою нашої концептуальної позиції є впевненість у тому, що, крім теоретичних, виконавських знань і вмінь у майбутніх учителів музичного мистецтва важливе місце займає методично-педагогічна підготовка до формування художньо-естетичного світосприйняття учнів. Із цих позицій ми виокремлюємо *методично-педагогічний компонент* художньо-естетичного світосприйняття, що об'єднує спрямованість бакалаврів музичної освіти до опанування системою цілісних уявлень про майбутню професійну діяльність, оволодіння методикою та технологіями мистецької освіти, сприяє формуванню в них готовності до самостійного науково-методичного пошуку та творчої активності.

Усвідомлене прагнення студентів до оволодіння сучасними формами, методами, прийомами, засобами, технологіями проведення уроків музичного мистецтва спрямовує їхню навчальну діяльність на більш поглиблене освоєння теоретичних спеціально-фахових і загально-гуманітарних знань та їх закріплення в педагогічній практиці. Розуміння студентами педагогічного потенціалу мистецтва в процесах формування художньо-естетичного сприйняття є основою вдосконалення власних креативних умінь і творчої ініціативи щодо реалізації художньо-естетичного розвитку учнів; пошуку й упровадження ефективних підходів, найсприятливіших умов залучення учнів до української та світової культурно-мистецької спадщини, цілеспрямованого розвинення в них художньо-естетичного сприйняття.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, *художньо-естетичне світосприйняття* ми трактуємо як ціннісно-

сміслові сприйняття дійсності крізь призму естетичних категорій і художньої мови мистецтва. Це складне структурне утворення, яке охоплює здатність реципієнта до цілісного художньо-образного, естетико-поетичного бачення світу, до тонкого відчуження гармонії, краси оточуючого середовища, до творчого вираження власних почуттів у художньо-виконавській діяльності. Структуру означеного феномену складають: світоглядна установка, художньо-перцептивний, художньо-діяльнісний і методично-педагогічний компоненти. Перспективним завданням подальшого дослідження проблеми підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до формування художньо-естетичного світосприйняття учнів може стати визначення педагогічно-методологічних педагогічних підходів і принципів формування означеного феномена.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко, С. У. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
2. Левченко, Т. І. (2011). *Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності*. Вінниця: Нова Книга.
3. Лу, Ван (2018). Феномен художньо-естетичного світосприйняття та його особливості на сучасному етапі соціокультурного розвитку суспільства. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: зб. наук. пр.* Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 7-13.
4. Немов, Р. С. (2003). *Психологія : словарь-справочник*. Москва: Владос-Пресс.
5. Реброва, О. Є. (2012). *Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова.
6. Рудницька, О. П. (2002). *Педагогіка: загальна та мистецька*. Київ: ТОВ «Інтерпроф».
7. Узнадзе, Д. Н. (2001). *Психологія установки*. СПб.: Питер.
8. Хуацінь, Лін (2016). Сутність і компонентна структура фортепіанно-виконавської культури майбутніх учителів музики. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал*. Одеса: Изд. ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
9. *Энциклопедический словарь по психологии и педагогике*. (2013). Режим доступу: https://psychology_pedagogy.academic.ru/19035/

РЕЗЮМЕ

Ван Лу. Компонентная структура феномена художественно-эстетического мировосприятия в профессиональной проекции будущих учителей музыкального искусства.

В статье актуализирована проблема формирования художественно-эстетического мировосприятия будущих учителей музыкального искусства.

Цель статьи заключается в определении обобщенных и фундаментальных компонентов феномена художественно-эстетического мировосприятия как профессионального качества будущих учителей музыкального искусства.

Представлены сущность и компонентная структура исследуемого феномена в проекции профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства с ориентацией на фортепианную подготовку. Художественно-эстетическое мировосприятие – ценностно-смысловое восприятие действительности, которое осуществляется сквозь призму эстетических категорий с помощью понимания художественного языка искусства. Это сложное структурное образование, которое охватывает способность реципиента к целостному художественно-образному, эстетико-поэтическому видению мира, к тонкому ощущению гармонии, красоты окружающей среды, к творческому выражению собственных чувств в художественно-исполнительской деятельности. Определена структура исследуемого феномена. В частности определена мировоззренческая установка как компонент, охватывающий комплекс представлений, ценностных ориентиров, мотивов и интенций личности; художественно-перцептивный компонент, охватывающий умения воспринимать материальные и смысловые аспекты художественного текста, способность к эмоционально-экспрессивному восприятию действительности, отраженной в нем; художественно-деятельностный компонент, объединяющий репрезентативные, интерпретационные, исполнительские умения, способность к выражению собственного понимания музыкального текста в аспекте мировоззренческих ориентиров; методически педагогический компонент, объединяющий направленность будущих учителей музыкального искусства к овладению системой целостных представлений о будущей профессиональной деятельности, овладение методикой и технологиями художественного образования, способствующих формированию подготовленности к самостоятельному научно-методическому поиску и творческой активности.

Ключевые слова: *художественно-эстетическое мировосприятие, художественное сознание личности, художественная перцепция, художественная деятельность, художественно-эстетический опыт, будущие учителя музыкального искусства.*

SUMMARY

Van Lu. Component structure of the phenomenon of artistic-aesthetic world perception in the professional projection of future musical art teachers.

The article actualizes the problem of formation of artistic-aesthetic world perception of future musical art teachers. The essence and component structure of the studied phenomenon in the projection of their professional training are presented. In particular, the world perception is presented as a component that covers a complex of ideas, value orientations, motives and intentions of the

personality; artistic-perceptual component, which covers the ability to perceive material and semantic aspects of the artistic text, the ability of emotionally expressive perception of reality, reflected in it; artistic-activity component that combines representative, interpretative, performing skills, ability to express one's understanding of the musical text in the aspect of world outlook orientations; methodological-pedagogical component that combines orientation of future musical art teachers towards mastering the system of holistic ideas about future professional activity, mastering methodology and technologies of art education, contributes to formation of readiness for independent scientific-methodological search and creative activity.

Artistic-aesthetic world perception in the article is interpreted as a value-semantic perception of reality through the prism of aesthetic categories and artistic language of art. This is a complex structural unity that encompasses the recipient's ability to have a holistic, artistic, imaginative, aesthetic and poetic vision of the world, to a subtle sense of harmony, beauty of the environment, and creative expression of one's feelings in artistic performance.

The task of further research on the problem of future musical art teachers' readiness to the formation of artistic-aesthetic world perception of students may be definition of methodological approaches and pedagogical principles for the formation of this phenomenon.

Key words: *artistic-aesthetic world perception, artistic consciousness of the personality, artistic perception, artistic activity, artistic-aesthetic experience, future musical art teachers.*